

OCW

IKASTEKO MATERIALAK

ORIENTAZIOA, DIAGNOSIA ETA ESKU HARTZEA HEZKUNTZAN

2.GAIA. DIAGNOSIA HEZKUNTZAN: SARRERA

- 2.1. Diagnosis Hezkuntzan eta Diagnostiko Pedagogikoa. Zer da?
- 2.2. Antzeko hitzak
- 2.3. Diagnosis Hezkuntzaren lau printzipioak
- 2.4. Diagnostiko pedagogikoa: Hezkuntza zientzietako diziplinekin eta beste diziplina batzuekin duen harremana
- 2.5. Diagnosis Hezkuntzaren ereduak eta helburuak
- 2.6. Diagnosis Hezkuntza eta metodologia kontuak
- 2.7. Diagnosis Hezkuntza eta metodologia kontuak
- 2.8. Jarraibide deontologikoak
- 2.9. Erreferentzia bibliografikoak

IKASKETA-EMAITZAK:

Irakasgai honen amaieran, ikasleak:

- 1. Diagnostia Hezkuntza eta Diagnostiko Pedagogikoa zertan datzan jakingo du**
- 2. Diagnosti Pedagogikoaren antzekoak diren terminoak barneratuko ditu**
- 3. Diagnostia Hezkuntzaren lau printzipioak zein diren jakingo du**
- 4. Diagnosti Pedagogikoak beste diziplina batzuekin dituen harremanak zein diren jakingo du**
- 5. Diagnostia Hezkuntzaren ereduak eta helburuak zein diren barneratuko ditu**
- 6. Diagnostirako informazio anitza jaso behar dela jakingo du**
- 7. Hezkuntzaren diagnostian erabiltzen diren teknika-taxonomia nagusiak ezagutuko ditu**
- 8. Hezkuntzaren diagnostirako testak zer diren, non aurkitu eta nork erabili ditzakeen jakingo du**
- 9. Hezkuntza Orientazioan erabiltzen diren fidagarritasunari eta balidezari buruzko ezagutzak barneratuko ditu**
- 10. Test bat aukeratzeko aholkuak jasoko ditu**
- 11. Testen erabilpen profesionalareko printzipio nagusia ezagutuko du**
- 12. Diagnostian trebatzen joateko doaneko ikastaroak eta autoikasketarako webguneak ezagutuko ditu**
- 13. Hezkuntza-orientazioan eta pedagogiaren profesional gisa aritzeko jarraibide deontologikoak ezagutuko ditu**
- 14. Konfidentzialtasuna zer den eta praktika onen berri izango du, gizarte zerbitzuetan eta eskolan**
- 15. Esku hartze baten aurretik eman beharreko informazioa eta baimen informatua zer den jakingo du**

2.1. Diagnostika Hezkuntzan eta Diagnostiko Pedagogikoa

Diagnostika Hezkuntzan hitzak, etimologikoki ondokoa esan nahi du: *dia* terminoak "bere bitartez" eta *gignosko* terminoak "sakonean ezagutu", hau da, zerbait ezagutzea bitarteko batzuk erabiliz denboran zehar prozesu batean [1].

García egilearen arabera [2], Diagnostika Hezkuntzan diziplina bat da, hezkuntza egoera desberdinak, bai eskolakoak eta bai eskolaz kanpokoak modurik zehatzenean, teknikoenean eta zorrotzenean ezagutu nahi dituenak. Bestalde, Mollá egileak [3], honela definitzen du: Diagnostika Hezkuntzan, ikerketa-prozesu bat da edo ikerketa-metodo bat da, egoera dinamiko eta konplexu baten ezagutzara iritsi nahi duena; ikerketa horretan eta egoera konplexu horretan ekiteko helburua du.

Diagnostika Hezkuntzan eta Diagnostiko Pedagogikoa sinonimotzat erabiltzen dira testuliburuetan zehar. Honela, Diagnostiko Pedagogikoaren zenbait definizio ematen ditu Amayak bere liburuan [4]. Lazaroren arabera, Diagnostiko Pedagogikoa bilaketa sistematiko bat da, hezkuntza gertaera bat ezagutzeko egiten dena. Asmoa izaten da iradokizunak eta hobetzeko bideak proposatzea. Lazaroren arabera, bilaketa hauek neurketak eta balorazio kualitatiboak izan daitezke eta neurketa-balorazio hauen bitartez eskolako armiarma-sarearen ebaluazioa egiten da. Definizio honetan zer da hezkuntza gertaera edo eskolako armiarma-sarea? Egilearen arabera, emaitza, prozesua, ikaslea edo erakundea. Definizioaren zentzurik estuenetan, eskolako armiarma-sarea ikaslearen analisisan zentratzen da (albo batera utzita irakaskuntza-ikasketaren analisisa) eta definizioaren zentzurik zabalenean, familia edo komunitatea ere barne hartzen da. Amayaren liburuan Sanz Oro egileak (1990) beste definizio bat ematen du: diagnostiko pedagogikoa zubi bat da, orientazioaren eta ebaluazioaren arteko zubi bat.

2.2. Antzeko hitzak

Diagnostiko Pedagogikoa egile batzuk neurketarekin eta ebaluazioarekin lotzen dute eta beste batzuk balorazio hitzarekin lotzen dute. Jarraian agertuko dira zertzelada horiek Hervásek eta Amayak egiten duten laburpenaren arabera [1, 4].

Neurketa (*Measurement*): Objektuen nolakotasunei zenbakiak esleitzea esan nahi du, zenbait arauen arabera. Hitz honek prozesu bati egiten dio erreferentzia eta neurtutako objektuari buruz baliozko epairik ez egitea. Diagnostikoaren hasierak kontzeptu honekin lotuta daude, hau da, psikometriarekin eta psikotekniarekin.

Ebaluazioa (*Evaluation*): Hezkuntzaren esku hartzean oinarritzkoa eta nahitaezkoa den oinarritzko funtzio bat da baina ez dago akordio bat zein izan daitekeen definizio uniboko bat. Badirudi, hezkuntzaren arloan, ebaluazioak prozesu izaera bat duela, hezkuntza-egoerak guztiak barne hartzen dituela eta informazioa biltzea eta sistematizatzea suposatzen duela. Gainera,

edozein hezkuntzako gertaera balioestea eta erabakiak hartzea suposatzen du.

Balorazioa (Assessment): Ezaugarrien balorazioa, egiaztatzea edo balioespena inplikatzeko du, helburua diagnostikoa, sailkapena edo gradazioa dela, ohikoa izanik irakasleak bere ikasleekin egitea. Pertsonekin erabiltzen den hitza da eta zerkusua du azterketekin, ziurtagiriekin, etab. Erabiltzen diren prozedurak formalak edo informalak izan daitezke. Gero eta gehiago, ebaluazioaren sinonimotzat hartzen da. Agian balorazio hitzak atzera begirako zentzua du, hau da, nola egin dugun galderari erantzuten dio; ebaluazioak aurrera begira zer egingo dugunaren zentzua du, hau da, zer egin behar dugun galderari erantzuten dio.

Badira beste egile batzuk, Verdugo adibidez, Galven aipatuta [5] diagnosis ebaluaziotik desberdintzen dutena. Egile horren ustez, diagnosiak pertsonen patologia bilatuko lituzke eta ebaluazioak aldiz, informazio zabalagoa bilatuko luke: pertsonari buruzko informazioaz gain, bere inguruneari buruzko informazioa eta bien arteko elkarrekintzei buruzkoa. Tradizioz, aspaldi, diagnosis psikologikoki gaixorik zeuden pertsonak aztertze eta detektatzeko erabili izan da, hots, beraien ezaugarriak ezagutu nahi izan dira. Denborarekin, diagnosis pertsonak ingurunearekin duen harremanera zabaldu da, eredu ekologikoaren ikuspuntuaren eraginak hartu dituelarik.

Ebaluazio psikopedagogikoa: Termino hau oso harremanduta dago Diagnostiko Pedagogikoarekin. [6] Nafarroan, NHBBZ/CREENA-k sarean jarrita duen definizioaren arabera, ebaluazio psikopedagogikoa hau da (darabilten hitza ebaluaketa da, baina ebaluazio hitza hobesten du Euskaltzaindiak): Prozesu bat, partekatua, informazioaren jasotzea eta analisia burutzen dena, irakaskuntza-ikaskuntza egoeran, eskolako eta familiako egoera kontuan hartuz, helburua delarik, planteatu den egoera hobetzeko erabakiak hartzea. Erabaki hauek aldaketak sorrarazi nahi dituzte, hobera egiteko. (Definizio hau Colomer, Masot eta Navarro egileena da, 2001ekoa eta gazteleratik nik egindako itzulpena da).

[7] Euskadin, *Orientasarek* ebaluazio psikopedagogikoa honela definitzen du, hitzez hitz (belztutako hitzak Orientasaren agertzen dira): Irakaskuntza-ikaskuntza prozesuan parte hartzen duten elementuei buruzko informazioa **jasotzea, aztertzea** eta **baloratzea**, ikasleari **hezkuntza-erantzun egokia adosteko**. Prozesu horretan inplikaturako **eragile guztiek** hartzen dute parte, baina **orientatzailea** da arduradun nagusia.

Argitalpen honetan Hezkuntzaren Diagnostika, Diagnostiko Pedagogikoa eta ebaluazio psikopedagogikoa antzeko terminoak balira bezala erabiliko dira.

2.3. Diagnostika Hezkuntzaren lau printzipioak

Diagnostika Hezkuntzan diziplinak funtsezko lau printzipio ditu edo beste modu baten esanda, lau printzipio edo ideiek gidatzen dute bere egitekoa [1].

a) Aurre hartzea edo Prebentzioa. Helburu nagusia da. Oso lotuta dago programen bidezko esku hartzearen ideiarekin, testuinguru zabalarekin, komunitarioekin, nahasmenduen (trastornoen) existentziarekin eta beraien graduekin edo bere absentziarekin. Hiru maila bereizten dira:

Lehen mailako prebentzioa edo prebentzio unibertsala: arazoa sortu aurretik prebentzioa egiten da. Konpetentzia pertsonalak eta portaera osasuntsuak garatu nahi dira (eskolen bidez, udalen bidez, kanpainen bidez, gurasoentzako hitzaldien bidez, kulturako ikastaroen bidez, etab.). Izaera proaktiboa du eta batez ere bazterketa arriskuan dauden populazioan, gazteleraz “población diana” deritzon horretan. Mundu guztiarentzako egiten da (genero berdintasunaren inguruan adibidez, elikadura osasuntsuaren inguruan...)

Bigarren mailako prebentzioa: arazoaren aurkikuntza goiztiarrean egiten da lan edo ahalik eta arinen diagnostikoa egiten saiatzen da eta/edo modu partzialean erremedioa jartzen

Hirugarren mailako prebentzioa: arazoa errealitate bat da eta eraginak arintzen edo leuntzen saiatzen da

b) Garapena: Hazkuntzaren denborazko kontzeptuari egiten dio erreferentzia. Ikasleen hazkuntza eta garapen prozesua bultzatu nahi da. Pertsona bakoitzak bere hazkuntza propioa du baina pertsona ororen bizitzek garapen-patroi batzuk jarraitzen dituzte. Bestalde, testuinguruari dagokionez, ikaslea ez da hartu behar isolatutako elementu bat balitz bezala, baizik eta zabalagoa den eskolako, auzoko, familiako eta gizartearekiko harremanetan dagoen elementu bat bezala. Elkarreaginean dauden harreman guzti hauek kontuan izan behar dira.

c) Gizarte esku hartzea: Printzipio honek, subjektuari buruzko datuak modu integratuan bildu behar direla esan nahi du, hau da, datu fisiologikoak, fisikoak, inguruneak, iraganari buruzkoak, irakasle-ikaslearen arteko harremanari buruzkoak, familia inguruneari buruzkoak, e.a. Informazio guzti honekin diagnosi holistiko bat egitea komeni da.

Gainera, profesionalaren esku hartzea gizarte-aldaketan eragile bilakatzen da. Printzipio honen bidez, zuzenean edo zeharka eraldaketak bultzatzen dira erakundeetan, irakasleetan eta ikasleetan, gurasoetan eta ikastetxean kokatzen den gizarte ingurunean.

d) Ahalduntzea (*Empowerment*): Printzipio honek esan nahi duena da, norbere bizitzaren boterearen eta kontrolaren sentimenduak indartu behar direla, hau da, autoestimua, autoefikazia, *locus of control*, e.a. indartu behar dira.

Baliabideak gizataldeetan modu ezberdinean banatuta daude eta askotan pertsona baten arazoaren zati garrantzitsu bat ez da bere esku egoten. Ingurunean duen egoerari buruz ohartaraziz gero, berak pertsonak egin dezakeena eta bere esku ez dagoenari buruzko informazioa eman daiteke, eta ahaldundu. Eragin politikoek, ekonomikoek eta sozialek pertsonak duten eragina ezagutzen jakitea funtsezkoa da *empowerment* prozesurako. Lan egin behar da, subjektu bakoitzarengan eragiten dute faktore desberdinak kontuan hartzeko eta konturatu arazteko. Gogoan izan behar da baita, diagnosi bat egiten hasten den unetik esku hartu egiten dela eta prozesu guztian egiten dela ahalduntzea.

Mollá egileari [3] jarraituz, diagnostiko bat egingo zaion *subjektua, izan daiteke*, edozein pertsona, talde, gela edo erakunde. Bestalde, subjektu horren *inguruneari edo testuinguruari* kasu eginda burutzen da (hau da, familiaren testuingurua, eskolako testuingurukoa, gizarteko testuingurua, e.a. Diagnostika egiten zaio subjektuaren *osotasunari* egiten zaio, hau da, diagnostikoa kasu honetan ez da gaixotasun bat aurkitzearen artea, baizik eta subjektuaren ingurunean dauden faktoreen ezagutza. Faktore hauek antzematea beharrezkoa da, aniztasunaren esparruan hezkuntza integral bat burutzeko. Beste era batera esanda, subjektuak zein harreman dituen, zein motibazio duen, zein balio dituen ezagutzea funtsezkoa da Diagnostika Hezkuntzan.

2.4. Diagnostiko pedagogikoa: Hezkuntza zientzietako diziplinekin eta beste diziplina batzuekin duen harremana

Diagnostiko Pedagogikoa, Molláren arabera [8] konexioan dago beste hainbat diziplinekin, hezkuntzako diziplinak izan edo beste arlo/diziplina batzuk izan. Honela, batetik, Hezkuntza Zientzietako zenbait diziplinekin harremana du eta hurbilenak hauek liriateke: Hezkuntzaren Teoria, Pedagogia Diferentziala, Hezkuntzaren Soziologia eta Hezkuntzaren Soziologia, Hezkuntza Ikerketaren Metodologia, Neurketa eta Ebaluazioa, Hezkuntza Orientazioa eta Ikasketaren Zailtasunak eta baita Didaktika eta Eskola Antolakuntza. Bestetik, Hezkuntzako ez diren beste arlo zientifiko batzuekin harremana du, hona hemen batzuk: Filosofia, Medikuntza (zehazki Neurologia eta Garapenaren Neurologia), Estatistika, Psikologia eta Teknologia Berriak. Arlo hauen barruan, konexio estuak ditu Garapenaren Psikologiarekin, Hezkuntzaren Psikologiarekin, Psikopatologiarekin, Psikobiologiarekin, Psikodiagnostikoarekin, Nortasunaren Psikologiarekin, e.a. Ikusi ditzagun jarraian harreman horietako batzuk taulen bidez (ikus 1. eta 2. taulak).

1. taula. Diagnostiko Pedagogikoa eta hezkuntza zientziak

HEZKUNTZAKO ZIENTZIETAKO DIZIPLINEKIN HARREMANA (DIZIPLINA/IKASGAIA)	ZERGATIK DAGO HARREMANA?/ZER ESKAINTZEN DIO DIZIPLINA/IKASGAI BAKOITZAK?
Hezkuntzaren Teoria	-Fundamentu teorikoak eskaintzen dizkio, hezkuntzaren helburuak zein diren adibidez
Pedagogia Diferentziala	-Aldagai desberdinetan dauden desberdintasunak aztertzen ditu, hau da, pertsonen artean dauden desberdintasun kognitiboak, sozialak, afektiboak eta/edo portaerazkoak, testuinguruaren arabera, kulturaren arabera edo erakunde batetan
Pedagogia Soziala eta Hezkuntzaren Soziologia	-Taldeen eta hezkuntza inguruneek pertsonengan sorrarazten dituzten eraginak aztertzen ditu. Izan ere, ikasketa prozesuan eragile eta gizarte talde anitzekin elkarreraginean dago pertsona edo ikaslea
Hezkuntza Ikerketaren Metodologia	-Pertsona, talde, ingurune, programa edo erakundeen beharrak ebaluatzeko prozedurak eta esku hartzeak finkatzeko oinarri metodologikoak eskaintzen ditu
Neurketa eta Ebaluazioa	-Diagnostikoaren egoera deskribatzeko eta beharrak identifikatzeko neurketa-tresnak eta informazioa jasotzeko prozedurak finkatzen ditu; neurketa beharrezkoa da Diagnostiko Pedagogikoan. -Ebaluazioa modu anitzetan ulertzen den arren, ebaluazio motaren bat egiteak erabakiak hartzen laguntzen du
Hezkuntza- Orientazioa	-Egile batzuk banaezinak diren diziplinatzat hartzen dituzte Hezkuntza Orientazioa eta Diagnostiko Pedagogikoa edo orientazio prozesuaren lehen urratsa dela nabarmentzen dute. Diagnostiko Pedagogikoak elementu asko eskaintzen dizkio orientazioari, bai hasieran eta bai prozesu osoan zehar. Gainera, esku hartze prozesuen ondoren segimendua egitea garrantzitsua da
Ikasketaren Zailtasunak eta Heziketa Berezia	-Harremanak estuak dira, ikasteko zailtasunak dituzten ikasleak identifikatzen baitira eta zailtasuna edo beharren izaera analizatzeaz gain hezkuntzarako beharrezkoak diren programak eta planifikazioak zehazten baitira
Didaktika eta Eskola Antolakuntza	-Norbere ezaugarrien arabera moldatzen dira ikaste/irakaste jarduerak. Zailtasunak badaude, baliabideak zehazten dira, banaka edo taldeka

2. taula. Diagnostiko Pedagogikoak hezkuntza zientzietakoak ez diren diziplina batzuekin duen harremana

HEZKUNTZAKOAK EZ DIREN ARLOEKIN HARREMANA (DIZIPLINA EDO IKASGAIA)	ZERGATIK DAGO HARREMANA?/ZER ESKAINTZEN DIO DIZIPLINA/IKASGAI BAKOITZAK?
Neurologia eta Garapeneko Neurologia	-Ikasteko hainbat zailtasunek izaera neurobiologikoa dute, hala nola, dislexiak, arreta gabeziak, e.a. Neurologiaren aurrerapenek zailtasunak ulertzen eta/edo egoera hobetzen laguntzen dute
Psikodiagnostikoa edo ebaluazio psikologikoa	-Egile batzuk gauza bera dela diote edo iturri bera dutela eta banaezinak direla. -Historikoki psikodiagnostikoa burutzeko neurketa eta testen prozedurak psikologikoak izan ziren baina helburuak hezkuntzazkoak ziren, hau da, pertsonen desberdintasuna analizatu ziren, pertsona hezkuntzako erakunde batetan egokitzeko eta/edo irakaskuntza metodo batzuk edo beste batzuk aplikatzeko
Garapenaren Psikologia	-Pertsonok garai batzuetatik pasatzen joaten gara eta garai bakoitzean lorpen batzuk ematen dira arlo desberdinetan (hizkuntzan, motrizitatean, soziabilitatean, e. a.). -Beharrezkoa izaten da jakitea pertsona bakoitza zein garapen-garaitan dagoen eta zein lorpen duen ezagutzea, edozein esku hartze egin aurretik
Hezkuntzaren Psikologia	-Oro har, hezkuntzan eta bereziki hezkuntza-erakundeetan ematen diren ikasketa/irakaskuntza prozesuak aztertzen dira Hezkuntzaren Psikologian. -Diagnostiko pedagogikoan beharrezkoa da prozesu hauek kontuan hartzea, ikasteko/irakasteko modu anitzak balioestea eta bultzatzea

Konexio edo harreman guzti hauek daudelako, Diagnostiko Pedagogikoa diziplinarteko ikasgaia da eta hezkuntzakoak eta hezkuntzakoak ez diren iturri oso anitzak erabiltzea komeni da. Era berean, diagnostiko pedagogikoan aritzen den pedagogo orok jakin behar du profesional desberdinekin jarduten.

2.5. Diagnostia Hezkuntzaren helburuak eta ereduak

Eredu hitzak adiera desberdinak izan ditu egileen artean, hala nola, Bisquerra egilearentzat (Bauselak aipatua 2004) [9], ereduak, orientazio-prozesuan gidatzeko baliagarriak diren funtsezko estrategiak dira. Hau da, ebaluazioa garatzen laguntzen dute, ekintzarako gidak finkatzen laguntzen dute eta orientazioa planifikatzen, praktikan jartzen eta garatzen laguntzen dute.

Molláren arabera [8] eredu edo estrategia diagnostikoak eboluzionatzen joan izan dira. Eredu hauek ikasleen edo ikastetxeen zailtasunak aurkitzen eta konpontzen lagundu izan dute historikoki. Honela, ikastetxeek izan dituzten helburu nagusien arabera, eredu bat edo beste jarraitu izan da. Hauexek lirateke ikastetxeetan gehien erabili izan diren eredu diagnostikoak (sailkapen hau ez da exhaustiboa, hots, beste eredu batzuk egon daitezke): a) Ikasleetan zentraturiko ereduak, b) Testuinguruan zentraturiko ereduak eta c) Irakaskuntza/ikasketan zentraturiko ereduak.

a) Ikasleetan zentraturiko ereduak: Eredu hau medikua eta psikologikoa da eta diagnostikoa ikasleak izan ditzakeen hutsuneen bilaketan zentratzen da; hau da, helburu zientifikoa eta administratiboa, ikasleak euren gaitasunen edo problematiken arabera sailkatzea izaten da. Problematikak ezgaitasunen arabera agertzen dira oro har eta elementu organiko, sentsorial, neurologiko eta/edo psikologikoetan oinarritzen dira. Bi diziplina zientifikoren teoriak erabiltzen dira: Medikuntzaren eredu neuropsikologikoa eta Psikologiaren ereduak. Medikuntzaren eredu neuropsikologikoan, suposizio teorikoa hau da: Portaeraren edozein alteraziok nahasketa bat erakusten du eta sintoma batzuen bidez identifikatu daitezke. Era berean, nahasketak organismo barruko aldagai edo faktore multzoak dira eta portaera-multzotan bildu daitezke. Portaera-multzo hauei tratamendu bat jarri ahal zaie. Psikologiaren ereduak, historikoki psikologian nagusitu diren korronteetatik sortu dira. Jarraian ageri dira bi eredu hauen barruan dauden korronteak edo ikuspuntuak (ikus 3. taula).

3. taula. Ikasleetan zentratutako ereduaren korranteak edo ikuspuntuak

MEDIKUNTZAREN EREDU NEUROPSIKOLOGIKOA	EKARPENAK
Ikuspuntu neurofisiologikoa	<ul style="list-style-type: none"> -Ikasteko zailtasunek korrelatu neurofisiologikoak dituzte -Aitzindariak Orton, Goldstein eta Werner izan ziren (1925) -Burmuineko Disfuntzio Minimoa eta burmuineko lesio hitzak garai hauetatik datoz
Ikuspuntu genetista eta garapeneko	<ul style="list-style-type: none"> -Genetistetan ikasteko zailtasunen sorrera herentziazkoa da -Garapeneko ikuspuntuan, ikasteko zailtasunak nerbio sistema zentralaren osagai batzuetan dauden atzerapenen isla dira. Hau da, heldugabezia egongo litzateke zenbait trebezietan. -Kirk da aipatzeko moduko egilea (1967)
Ikuspuntu pertzepziozkoa-motorra	<ul style="list-style-type: none"> -Ikasteko zailtasunak burmuineko disfuntzioek sortuak dira -Pertzepzioaren nahasketak dira ikasteko zailtasunen zergati nagusiak -Kephart (1968) eta Getman (1965) dira aipatzeko moduko egileak

3. taularen jarraipena

PSIKOLOGIAREN EREDUAK	EKARPENAK
Eredu tradizionala	<p>-Eredu honen sinonimoak dira, atributuaren eredu, eredu klinikoa, eredu dinamikoa eta eredu psikometrikoa</p> <p>-Prozesu psikologikoak neurtu nahi dira eta Psikologia Diferentziala dute ardatz</p> <p>-Aipatzeko egileak hauexek dira: Galton, Cattell, Binet, Eysenck</p> <p>-Oinarri teoriko honetan zentratzen dira: pertsonaren barruan zenbait barne-ezaugarri (rasgo) edo nortasun-konstruktuko pertsonal daude</p> <p>-Helburua da pertsonaren profil deskribatzailea egitea, hots, barne-ezaugarriak kontuan hartuz bere portaeraren aurreikuspena egitea</p>
Portaeraren eredu (konduktista)	<p>-Ikasketaren Psikologiaren barruan sortu zen</p> <p>-Portaera, inguruko estimuluaren erantzuna da eta beraz, aldatu daiteke</p> <p>- Aipatzeko egileak hauexek dira: Skinner (1954) eta Bandura (1982)</p>
Eredu kognitiboa (psikologia kognitiboa)	<p>-Pertsona izaki aktiboa da informazioaren aurrean, hau da, informazioa aukeratu, kodifikatu, gorde eta bilatu egiten du interesatzen zaionean</p> <p>-Garrantzi handia du pertsonak informazioa nola prozesatzen duen</p> <p>-Zenbait korrante daude: Psikolinguistika (Chomsky, 1957), Informazioaren Prozesamendua (Resnick, 1983) eta Metakognizioa (Scardamalia eta Bereiter, 1985)</p>
Pedagogia operatorioa	<p>-Oinarri teorikoa hau da: giza portaera lau faktoreren konbinazioaren emaitza da: heldutasuna, esperientzia, gizarte-transmisioa eta baita, organismoaren eta ingurunearen oreka</p> <p>-Aipatzeko egilea Piaget (1971) da</p> <p>-Diagnostikoaren helburua pertsona dagokion garapen-mailan kokatzea da. Garapen-maila ezagutzeak hezkuntzan finkatu behar den ekintza-plana zehazten laguntzen du</p>

3. taularen jarraipena

PSIKOLOGIAREN EREDUAK	EKARPENAK
Ikasketaren potentziala	<ul style="list-style-type: none"> - Vigotskyren teorian du sorburua (1978), garapen potentzialaren eremuan eta garapen hurbileko eremuan -Ikasteko gaitasuna edo hezigarritasuna neurtu daiteke eta kontzeptu klabea da 'modificabilidad cognitiva' deritzona - Aipatzeko egileak hauexek dira: Luria, Rey, Zazzo, Raven eta Feuerstein
Ikasteko estiloak	<ul style="list-style-type: none"> -Pertsonak modu bakar edo nagusi bat du errealitatea hautemateko, egoerak planteatzeko edo erresolbatzeko, ikasteko edo ekiteko -Estilo kognitiboak eta eskolako errendimendua aztertu izan dituzte zenbait egilek, gehienbat matematikaren eta hizkuntzaren arrakastan zentratu dira -Egile aipagarriak Kagan (1965) eta Palacios (1982) dira

b) Testuinguruan zentratutako ereduak: Eredu hau pertsona mugitzen den edo elkarreragina duen testuinguruan zentratzen da nagusiki. Hain zuzen ere, ikaslearen testuinguru soziokulturalak errendimendu akademikoarekin dituen harremanetan zentratzen da. Eredu honetan, pertsona, testuinguru batetan dagoen osotasun bat da. Jarraian ageri dira eredu hauen barruan dauden korranteak edo ikuspuntuak (ikus 4. taula).

4. taula. Testuinguruan zentratutako ereduaren ikuspuntu edo korranteak

TESTUINGURUAREN EREDUA	EKARPENAK
Eredu konduktual kognitibo-soziala edo elkarrekintzazkoa	<p>-Portaera, ezaugarri pertsonalen eta ingurunearen elkarrekintza moduan ulertzen da; pertsonak izaera aktiboa du; egoerari pertsonak ematen dio balioa, hau da, pertsonak, berarentzako esanguratsua dena hartzen da gaur egungo egoeratik edo iraganeko egoeratik. Sorrerak <i>Gestalt</i> ikuspuntuan daude</p>
Berdinen arteko elkarrekintza	<p>-Diagnostikoa planifikatzerakoan, pertsonak dituen talde-harremanak kontuan izan behar dira, hots, talde-klasea, gelako giroa, gelako talde-antolaketa; talde-dinamikaren kontzeptua klabea da</p> <p>-Aipatzeko egileak hauexek dira: Lewin (1935), Vigotsky, Forman eta Cazden (1984)</p>
Klaseko klima	<p>-Klima, erakundearen antolaketa perspektibatik eta erakunde osoa kontuan harturik, elkarrekintza eredu bat da; eredu horren arabera, erakundearen dauden emaitzak, klima horretan lan egitearen ondorio dira</p> <p>-Azken batetan, inguruneek nortasun propioa dute</p> <p>-Eskola eraginkorak (<i>effective school</i>) kontzeptu klabea da: komunikazio-sistema eraginkorak, ikasleekiko igurikimen baikorrak, ebaluazio eta kontrol sistemak, ingurune ordenatu eta zurrak izatea, familien inplikazioa, e.a.</p> <p>-Helburu diagnostikoa, ingurunearen neurketa bat egitea da eta ikasketan duen eragina aztertzea</p>
Erakundearen analisia	<p>- Ikaslea liberatu asmoz, erakundeetan ezkutuan dagoena aztertu nahi du</p> <p>-Psikosoziologian eta psikoanalisian inspiratuta, taldea da funtsezko balioa eta irakaslea taldearen analistan bihurtzen da</p>
Teoria ekologikoak	<p>-Eskolako arazoak ingurunean kokatzen dira: talde-soziala, eskola, eskola-porrota, kultur desabantaila, sistema soziala, e.a.</p> <p>-Mikrosistema, mesosistema, exosistema eta makrosistema kontzeptuak erabiltzen dira eta baita sistema hauen elkarrekintzak.</p> <p>-Praktika diagnostikorako baliabide metodologiko klabea ikerketa etnografikoa da</p>

c) Irakaskuntza/ikasketan zentraturiko eredu: Ikastetxeetan burutu diren diagnostiko eta esku hartze eredu integratzaileetatik sorturiko ereduak dira, sorreran ikuspuntu ekologikoak eta komunitarioak dituztenak. Eredu honetan, irakaskuntza prozesu orokor bat bezala hartzen da eta elkarrekintza dago irakasleen, ikasleen eta testuinguruaren artean. Eredu honetan erabili diren oinarriak eta kolokan jarri direnak, *Ezegokitasun Pedagogikoa* (Inadecuación), *Normaltasuna* eta *Aurkako Errendimendua* (Rendimiento Discrepante) dira. Eredu honetatik dimentsio anitzeko diagnostikoa proposatzen da, pertsonaren osotasunetik eta testuinguruaren faktoreetatik egindakoa. Jarraian ageri dira eredu hauen barruan dauden korrontek edo ikuspuntuak (ikus 5. taula).

5. taula. Irakaskuntza/ikasleetan zentraturiko ereduaren ikuspuntuak edo korrontek

IRAKASKUNTZA/IKASKETAN ZENTRATURIKO EREDUA	EKARPENAK
Ikastetxeen ebaluazioa	<p>-Kalitatearekin loturiko kontzeptuak erabiltzen dira; kontzeptu hau dimentsio anitzekoa, erlatiboa eta testuinguruaren araberakoa da eta perspektiba anitzak onartzen ditu</p> <p>-Helburuak eta beharrak zehazten dira, egindako proiektuak eta programak analizatzen dira, lorpenak ebaluatzen dira eta hobetzen jarraitzeko diagnosiak egiten dira</p>
Irakasleriaren ebaluazioa	<p>-Erabiltzen diren ebaluazio kategoriak hauexek dira: pertzepzioak (norbere buruarenak, ikasleek egindakoak, berdinek egindakoak, e.a.), prozesuak (materiaren ezagutza, trebezia pedagogikoak, enpatia, ahalegina, e.a.) eta emaitzak (testak egitea, kontratu-planak, e.a.)</p> <p>-Ikasteko zailtasunekin harremana du; irakasleek dituzten kontzepzioak, jarrerak, motibazio-teknikak, laneko planifikazio-gaitasunak, lan-baldintzak e.a. aztertzen dira</p> <p>-Egile aipagarriak dira Rosenthal eta Jacobson (1968): 'Pigmalion efektua'</p>
Curriculumaren ebaluazioa	<p>-Ikasle baten irakaskuntza beharrak aztertzen dira. Horretarako eskolako curriculum zehatz batetan ikasleak duen errendimendua neurtzen da eta balorazio diagnostiko bat egiten da</p> <p>-Ikasleak askotan ebaluatzen dira, eskolako curriculumean oinarrituta</p>

Tauletan zehar ikusitakoa kontuan hartuz, ikastetxeak aukeratzen duen ereduaren arabera edo eredu integratzailearen arabera, diagnostikoak helburu batzuk edo beste batzuk izango ditu. Era berean, helburuaren arabera, egiten den diagnostikoak egoera baten ulermena eta aurrerata bilatuko du. Askotan egoera konplexua izaten da eta aurreikuspena mugatua, hots, 'gaur eta hemen'era mugatua. Bestetik, aukeratzen den ereduaren arabera, ikastetxea subjektuaren hutsuneak artatzen eta bere errehabilitazioan zentratu daiteke eta/edo testuinguruan zentratu daiteke eta/edo irakaskuntza/ikasketan zentratu daiteke.

2.6. Diagnosis Hezkuntza eta metodologia kontuak

Puntu honetan zehar ikusiko da, Hezkuntzaren Diagnosian zein motatako informazioa jaso behar den, erabiltzen diren teknika-taxonomia nagusiak zein diren, testak zer diren eta baita testak non aurkitu eta nork erabili ditzakeen. Gainera, testak noiz diren fidagarriak eta balizkoak eta test bat aukeratzeko aholkuak aztertuko dira. Azkenik, diagnosian trebatzen joateko doaneko ikastaroak eta autoikasketarako webguneak arakatuko dira.

Hezkuntzaren diagnosian zein motatako informazioa jaso behar da?

Mollá egilearen arabera [3], ikerketa baten azken emaitzaren kalitatea, bertan eraman izan den ikerketa-prozesuaren arabera izango da, hau da, oinarri teorikoa solido baten arabera, arazoa ondo zehaztuta egotearen arabera, helburuak zein diren jakitearena, hipotesien formulazioa egoki egitearena, zein instrumenturen bidez jasoko den informazioa zehaztearena, e.a. Hala ere, informazioa jasotzen denean zalantzak sortzen dira, adibidez, metodo kuantitatiboak ala kualitatiboak erabili behar ote diren eta ebaluazioa modu estatikoan ala dinamikoan egin behar ote den. Informazioa jasotzerakoan metodo kuantitatiboak ala kualitatiboak erabiltzearen problematikan, egileak dionez, Hezkuntzaren Diagnosian integrazioa edo osagarritasuna erabili beharko litzateke. Hots, triangulatzea egin beharko litzateke, adibidez, testetatik, sakoneko elkarrizketetatik, eztabaida-taldeetatik e.a. lorturiko datuekin.

Bestalde, Bermudez eta Garcíaren arabera [10], hezkuntza orientazioan dabilzanek probak eta testak modu orokortuan edo testuingururik gabe erabiltzetik ihes egin beharko lukete. Egun, hezkuntza-orientazioan gehiago erabiltzen dira behaketa-pautak, curriculumean oinarritutako instrumentuak, elkarrizketa-gidoiak, etab. Begiratu [11] argitalpenean adibidez curriculumean oinarritutako zein instrumentu proposatzen diren Eusko Jaurlaritzaren 'Ikasle etorri berriaren hasierako ebaluazioan'. 13. orritik aurrera katalanez, gaztelaniaz eta frantsesez erabiltzen diren probak daude. Dokumentuan bertan, CASNAV Frantziako Hezkuntza Ikuskaritzaren sareak, hainbat hizkuntzatan jarri ditu hasierako ebaluazioak egiteko probak, hala nola, idatzi denaren ulermena 15 hizkuntzetan, matematikak 30 hizkuntzetan, hitzik gabeko probak e.a. (ikus <https://www.ac-strasbourg.fr/pedagogie/casnav/enfants-allophones-nouvellement-arrivees/ressources-premier-degre/outils-de-positionnement2>).

Aipagarria da baita Isabel Ibarrolak bere blogean jartzen dituenak, Nafarroako Gobernuarenak, *Orientación Andujarenak* eta *AulaPt*koak (ikus: <https://multiblog.educacion.navarra.es/iibarrog/2013/09/08/pruebas-de-evaluacion-inicial-primaria/>).

Bestetik, Bermudez eta Garciak diotena kontuan hartuz [10], oinarri psikometrikoa eta klinikoa duten eredu estatikoetatik ebaluazio dinamikora pasatu beharko ginateke eta ebaluazio dinamiko bat egiteak hauxe suposatzen du: Ebaluazioa esku hartzearen eredu eta helburuekin ados egotea eta irakasleria eta ikasleria ebaluazioaren eragile aktibo izatea. Ondo erakusten du CREENAren argitalpenak 53. orrian ebaluazio dinamikoa egiteak zer suposatzen duen. Begiratu adibidez irudi honetan nola jasotzen den informazioa eta nola egiten den ebaluazioa dinamikoa (ikus 1. irudia).

1. irudia. Ebaluazio dinamikokoaren adibidea (irudiak *Freepik.es*-etik)

NORTZUK EBALUATZEN DUTE?

Irakasleek

- testuinguru naturaletan behatuz
- euren erantzunetik portaerak errejistratuz
- curriculumarekiko kompetentzia mailari buruz informatuz, e.a.

Profesionalek

- ikaslekoaren indarrak eta ahuleziak zehaztuz
- esku hartzeko beharrak identifikatuz
- familien beharrak asetzeko informazio anitza emanez (komunitateko zerbitzuak, diru-laguntzak, ea..)

Familiek

- garapeneko datuak emanez
- etxean erabiltzen den komunikazio-estiloari buruz informatuz
- behatzen doazen aurrerapenei buruz informatuz, e.a.

Hezkuntzaren diagnosis erabiltzen diren teknika-taxonomia nagusiak

Informazioa tekniken bidez jasotzen da eta [12] teknikak, informazioa jasotzea ahalbidetzen duten bitartekoak dira. Tekniken zehaztapenak instrumentuak dira Askotariko instrumentuak erabili daitezke informazioa jasotzeko: instrumentu batzuk ez dute pertsona arteko konparaziorik behar

eta ez dute halaberrez kuantifikazioa eta tipifikazioa, adibidez elkarrizketa askeak; [13] beste instrumentu batzuk testak izan daitezke (adibidez autotxosten hauek: MMPI, 16PF, e.a.).

[13] Ebaluazio teknikak ebaluatutako pertsonaren inguruan planteatu diren galderen edo helburuen arabera aukeratu behar dira. Izan ere, helburuen arabera, teknika batzuk beste batzuk baino aproposagoak izan daitezke. Adibidez, test tipifikatuak baliotsuak dira ikasleen errendimendua konparatzeko talde normatibo batetan (talde-klasea, eskola, herria, komunitatea edo nazioa). Test hauek bereziki erabilgarriak izan ohi dira arrisku handiko ikasleak edo ezgaitasunak identifikatzeko. Aldiz, estandarizatutako testak ez dira erabilgarriak irakaskuntza-ikaskuntza prozesuak ebaluatzeko. Azken helburu honetarako, irakasleek sorturiko testak, curriculumean oinarritutako balorazioak edo beste alternatiba batzuk egokiagoak izan daitezke; dena den, azken hauek ikasleen populazio handiago batekin konparatzeko balio mugatua dute.

Tekniken taxonomia edo multzo nagusiak hauexek dira [12, 14, 15] dokumentuen arabera: Behaketa teknikak, elkarrizketa teknikak, teknika subjektiboak, teknika objektiboak eta teknika proiektiboak.

Behaketa teknikak: Teknika honen bidez so egin behar dena definizio operatiboetan jartzen da eta subjektuak miratzen edo behatzen dira. Behaketa asistematikoa edo naturalista izan ohi da, alde aurretiko egiturazterik edo portaeraren zehaztapenik ez dagoenean; oro har, informazioa jasotzearen lehen faseetan erabiltzen da. Behaketa sistematikoa izan ohi da, behatu beharreko portaerak sistematizatzen direnean, hau da, portaeraren dimentsioak edo arazotsuak diren portaerak alde aurretik zehazten direnean; normalean informazioa jasotzearen aurreragoko faseetan erabiltzen da.

Elkarrizketa teknikak: Bi pertsona edo gehiagoren arteko harreman edo hizketaldi bat da, zehaztutako helburuak dituen, norbaitek laguntza eskatzen duela eta beste batek eskaini egiten duela; harreman honetan, parte hartzen duten pertsonen arteko rolak desberdinak dira, harremanean asimetria bat sortzen delarik; asimetria honetan, pertsona bat aditua da eta bestea bere laguntza behar duena. Mota desberdinetako elkarrizketak daude, elkarrizketa nori egiten zaionaren arabera, informazio noiz jasotzen denaren arabera, egituraketa mailaren arabera, e.a.

Teknika subjektiboak: Informazioa ematen duen pertsona eta ebaluatua den pertsona berbera da. Teknika hauek planteamendu fenomenologikotik eta/edo kognitiboetatik sortu dira eta kalifikazio-teknika izenez ere ezagutzen dira. Teknika hauen bidez konstruktuko pertsonalak aztertu nahi izaten dira eta subjektibotasunaren eura ikertu nahi izaten da. Oro har, probak ez dira tipifikatuta egoten eta pertsonaren erantzuna borondatezkoa izan ohi da; pertsonak berak erantzunak faltsutu ahal ditu. Autotxostenak dira teknika hauen adibideetako bat. Hala ere, autotxostenak behaketa teknikaren barruan ere sartu daitezke. Aipatzekoak dira teknika subjektiboen artean, Kelly egilearen Konstruktuko Pertsonaren Testa (1955), dokumentuen analisiak eta adjektiboen zerrendak, inbentario biografikoak eta 'life events' deiturikoak.

Informazioa eta pertsona berbera da. Informazioa ematen duen pertsona eta ebaluatua den pertsona berbera da.

Teknika objektiboak: Prozedura hauek erabiltzen direnean, subjektuak ezin izaten ditu bere emaitzak manipulatu. Hau da, gertaera batzuk ematen dira, normalean subjektuak ezin ditu kontrolatu eta gailu sofistikatu bidez jasotzen da informazioa (mekanikoak, elektronikoak, e.a. izan daitezke gailuak). Materialek izaten duten egiturarengatik eta aplikatzen diren laborategiko baldintzengatik barne-baliozkotasun handia izaten dute. Ikusi adibidez Nesploraren *Attention Kids Aula* [16]

Teknika proiektiboak: Teknika hauen bidez, ebaluatua den pertsonak gutxi egituratuta dauden estimuluei modu librean erantzuten die eta inkontzienteari buruzko informazio asko ematen du. Teknika hauek oinarrian duten ideia hauxe da: pertsonak euren psikismotik proiektatu egiten dituzte pertzepzioak kanpoko errealtatera. Teknika proiektiboak eredu psikoanalitikotik sortu dira eta erabiltzen diren estimuluen egituraketaren arabera, erabat askeak izan daitezke, edo erdi-proiektiboak, e.a.

Testak zer dira? Definizioak, fidagarritasuna eta baliozkotasuna eta test bat aukeratzeko aholkuak.

[13] Testak zer dira? Balizkoak, fidagarriak eta tipifikatuta dauden instrumentuak dira. Balizkoak izateak esan nahi du zein puntura arte testak islatzen duen neurtu nahi den konstruktua (adimenaren konstruktua neurtu nahi bada adimenarekin loturiko itemak egongo dira eta ez autoestimuaerenak). Fidagarriak izatea esan nahi du zein zehaztasunez neurtzen duen proba batek ezaugarri bat. Tipifikatua izatea esan nahi du, pertsona batek test batetan lortu duen puntuazio zuzenak zein zentzu duen ikustea dagokion talde normatiboan. Puntuazio zuzen bat tipifikatzeko, pertsonari dagokion talde normatiboarekin konparatzen da, hau da, bere adinekoak, bere sexuak, bere maila sozioekonomiko berdintsua dutenekin konparatzen da. Tipifikazio hitzaren sinonimoak dira estandarizazioa eta normalizazioa. [5] Galvek eta [17] Aniorrek ematen dizkigute azalpen sakonagoak fidagarritasunari eta balidezari buruz. Hona hemen:

Fidagarritasuna eta fidagarritasun motak:

Fidagarritasuna: Egoera desberdinetan hartutako puntuazioen edo neurketen zehaztasuna, sendotasuna eta egonkortasuna da. Fidagarritasun koefizientea deitzen den zenbaki batekin neurtzen da, 0 eta 1 artekoa izan daitekeena, 0 fidagarritasuna eza izanik eta 1 fidagarritasun perfektua izanik. Koefizientea zatiketa bat da, behatutako bariantzaren eta benetako bariantzaren artekoa; biek bat egiten badute, 1 izaten da eta ez badute bat egiten 0 izaten da. Bestalde, zenbat eta fidagarritasun handiagoa, orduan eta txikiagoa izango da neurriaren akats tipikoa; beste modu batera esanda, akats hori fidagarritasunarekiko alderantzizko proportzionala da. Adibide moduan: fidagarritasun koefizientea 0.90 bada, esan nahi du fidagarritasuna bikaina dela eta % 10a dela akatsa (edo zorizkoa den akatsa).

Fidagarritasuna neurtzeko prozedurak daude eta prozedura horien bidez fidagarritasun motak zehaztu daitezke. Testetan, garrantzitsua izaten da ikustea fidagarritasun koefiziente bakarra dagoen ala batzuk dauden. Fidagarritasun motak hauexek dira:

- Fidagarritasuna barne-sendotasun (consistencia) bezala: zentzu hertsian hauxe izango litzateke fidagarritasuna. Test baten fidagarritasunaren erakusle indartsu bat da eta eskala bakoitzeko itemek zein puntura arte duten elkarren arteko harremana erakusten du. Item asko daudenean erabiltzen da. Barne-sendotasuna neurtzeko oso ohikoa den prozedura, bi erdien metodoa da (método de las dos mitades). *Alfa de Cronbach* koefizientea da gehien erabiltzen dena.

- Fidagarritasuna test-retest bezala: denborazko iraunkortasuna edo egonkortasuna ikusteko balio du. Lagin berberari bi unetan aplikatzen zaio testa eta emaitzak konparatzen dira neurria fidagarria eta egonkorra den ikusteko, alegia, puntuazioak denboran mantentzen diren ikusteko.

- Baliokide bezalako fidagarritasuna (equivalente) edo forma paraleloak: behatzaileen edo kalifikatzaileen artean dagoen adostasun maila da eta zoriaren faktorea zuzentzen du. *Kappa* koefizientea erabiltzen da, 0.80tik gorako koefizientea oso ona izanik eta 0.20tik beherako koefizientea oso txarra izanik. Baliokide bezalako fidagarritasunari forma paraleloen fidagarritasuna ere deitzen zaio. Lagin batean, une batean edo une desberdinetan testaren bi bertsio aplikatzean datza. Bi bertsio hauek antzekoak edo baliokideak izaten dira edukian, zailtasunean, e.a. Hoberena item talde berberetik abiatzea izaten da; adibidez 40 item bi multzotan zatitzen dira, 'pares y nones' deiturikoak. Item hauek unibertso berdinetik abiatzen direnez, bi proba paralelo dira.

Baliozkotasuna eta baliozkotasun motak:

Baliozkotasuna: Test bat balizkoa da neurtu nahi duena neurtzen duenean. Baliozkotasunari zehaztasuna ere deitzen zaio. Adibidez, adimen test batek adimena neurtzen du eta ez autokontzeptua. Garrantzitsua da jakitea testaren baliozkotasun orokorra, testak dituen proba bakoitzaren baliozkotasunak eta baita dituen baliozkotasun mota desberdinak, izan ere baliozkotasunaren ebidentzia iturri desberdinak daude. Hona hemen baliozkotasun motak edo baliozkotasuna jasotzeko ebidentzia batzuk:

-Konstruktuen baliozkotasuna (validez de constructo): testaren bidez neurtu nahi den konstruktuen esanahia benetan neurtzen den jakin nahi da, hau da, jasotzen diren emaitzek testa abiatzen den eredu teorikoa islatzen duten jakin nahi da. Gehien erabiltzen diren prozedura metodologikoak, analisi faktoriala eta ezaugarri anitzak dituen matrizea *-matriz multirasgo-* izan ohi dira; metodo hauetatik lortzen diren baliozkotasun motak, baliozkotasun faktoriala eta baliozkotasun konbergente-diskriminantea izaten dira, hurrenez hurren.

-Edukiaren (validez de contenido): Sortzen ari den testak, ebaluatzen den konstruktuen arlo garrantzitsuak erakusten ote dituen jakiteko da. Gehien erabiltzen den metodoa, epaileena edo adituena da; galdetu egiten zaie adituei zenbait kontu, hala nola, aukeratu diren itemak konstruktuen adierazgarriak diren, euren artean harremana duten, itemen erredakzioa eta

formatua ongi dauden, aplikazio prozedurak eta testaren zuzenketak egoki dauden, e.a.

-Irizpidearen baliozkotasuna edo auresateko baliozkotasuna (validez predictiva): Testa beste egoera/kanpoko irizpide batekin konparatzen da, beste egoera horretako baliozkotasuna ezaguna delarik. Kanpoko irizpidea izan daitezke beste proba batetan izandako errendimendua (eskolako notak, adimen-maila, e.a.) eta beste egoerak izan daitezke adibidez beste talderen batetan lortu diren emaitzak (langileek lorturiko emaitzak, ikasleek lorturikoak, talde klinikoak, e.a.). Honela, korrelazio bat ezartzen da baliozkotasuna lortu nahi den testaren puntuazioen eta beste egoeraren/kanpoko irizpidearen arabera lortutako puntuazioen artean. Beste modu batera esanda, beste proba baten edo kanpoko irizpide baten emaitzak auresaten dituen esan nahi du. Komunitate zientifikoak balizkoa izateko konparazio-patroi bat finkatzen du eta urrezko patroia (*gold standard*) deritzo. Hau da, urrezko-patroi honekin konparatzen da baliozkotasuna lortu nahi den neurria.

Test bat aukeratzeko aholkuak:

[5] Galvek esaten duenari jarraiki, testen fidagarritasun koefiziente eta baliozkotasun koefiziente hauek izan beharko genituzke kontuan:

Oro har, fidagarritasun koefizientea onargarria dela kontsideratzeko 1 puntuaziora hurbiltzen den koefizientea izan behar da, izan ere, 0 puntuaziora hurbiltzeak zoriarekin zerikusi gehiago du.

Irizpide zehatz hauek erabili daitezke fidagarritasun koefizienterako eta baliozkotasun koefizienterako (ikus 6. taula):

6. taula. Fidagarritasun eta baliozkotasun koefizienteen irizpideak

Fidagarritasun koefizientearen irizpideak:

- 0.90 edo gehiago: Bikaina
- 0.80-0.89 tartean: Ona
- 0.70-0.79: Egokia
- 0.70 baino gutxiago: Aplikagarritasun mugatua

Baliozkotasun koefizientearen irizpideak:

- 0.35etik gora, oso erabilgarriak
- 0.21-0.35 tartean: ziurrenik erabilgarriak
- 0.11-0.20 tartean: egoeren arabera erabilgarriak
- 0.11 baino gutxiago dutenak: ez dira erabilgarriak

Bestalde, baliozkotasun koefizienteari dagokionez, garrantzitsua da aipatzea oso gutxitan izaten direla probak 0.40 baino altuagoak.

Dena den, fidagarritasuna eta baliozkotasuna begiratzeaz gain, testak nola egin diren begiratu behar da. Fidagarritasun orokorra bezain garrantzitsua da testak barnean dituen azpiprobek fidagarritasun nahikoa duten ikustea. Galvek dionez, argialetxeen katalogoek ez dituzte proben puntu indartsu eta ahulak erakusten; hortaz, probak erosten dituztenek begiratu behar dute alde aurretik informazio hau. Komeni da testaren eskuliburua (Manual del test) irakurtzea eta bertan dagoen informazioa argia eta osoa izatea. Bestalde, testek ekitatea edo sesgoen absentsia izan behar dute, talde etnikoekiko, generoarekiko, adinarekiko, e.a. Hau da, itemek ez dituzte estereotipo kulturalak, genero-isuria (sesgo) e.a. islatu behar; testak talde guztientzako egokiak izan behar dira.

Aipagarria da baita, argitalpen honen egilearen arabera, subjektuen adinari egokitu dakiekeen testak aukeratzea, taldekakoak ala banakakoak diren begiratzea, administraziorako/zuzenketarako zenbat denbora eramaten duten ikustea eta zuzentzeko ordaindu behar den aztertzea ala testak berak ekartzen dituen baremoak (azken hau erabakigarria izan daiteke eta agian lehen puntu moduan begiratu beharko litzateke, azken aldiari zuzenketa bakoitza ordaindu beharreko testak argitaratzen ari dira eta).

Hezkuntzaren diagnosis eta testak. Non aurkitu eta nork erabili ditzake?

Hona hemen testak saltzen, sortzen eta moldatzen dituzten zenbait argialetxe, gehiago ere egon daitezkeela kontuan izanik (Ikus 7. taula).

7. taula. Testak dituzten argialetxe batzuk

ARGIALETXEA	WEBGUNEA
Pearson	https://www.pearsonclinical.es/ https://www.pearsonclinical.es/tests-evaluacion-psicologica
Tea ediciones	http://web.teaediciones.com/Catalogo.aspx
ICCE (Instituto Calasanz de Ciencias de la Educación)	https://www.icceiberaula.es/tienda-icce/
Cepe	https://www.editorialcepe.es/catalogos/
GiuntiEOS	https://www.giuntieos.com/

7. taularen jarraipena

ARGITALETXEA	WEBGUNEA
Dintest	https://dintest.es/evaluacion/
Pirámide (Psicología y educación)	https://www.edicionespiramide.es/catalogos.php
Aplikazioak online (adibidez Dyetective para Samsung)	https://www.samsung.com/es/Dyetective/

[5] Galvek dionez, testen erabilera egokia egiteko garrantzitsua da zehaztapen hau: administrazioak eta puntuazioak trebakuntza maila txikiagoa suposatzen du; aldiz, interpretaziorako trebatzeak espezializazio handiagoa suposatzen du. Era berean, proba bat aukeratu edo erabili denean, aukerak eman behar ditu detektatu diren zailtasunak esku hartzeko edo orientatzeko. Ondo egoten da baita marko teoriko beretik programak sortu diren aztertzea.

Ebaluazio testen erabilera profesionala egiteko, funtsezkoa den printzipio bat izan behar da kontuan: testak erabiltzen dituzten pertsonak, testen formakuntza behar dute eta esperientzia bat izan duten testak erabiliko dituzte. Pearson argitaletxeko webgunean (2020) hiru prestakuntza-maila zehazten dira, A maila, B maila eta C maila [18]. Hona hemen:

A maila: Aplikatuko den arlo zehatzean formakuntza eta esperientzia izan behar da

B maila: Goi mailako titulazioa: Psikologian, Hezkuntzan, Medikuntzan, Logopedian, Terapia Okupazionalan edo testaren erabilerarekin harremanduriko arlo batean formakuntza eta entrenamendu formala ebaluazio klinikoan (aplikazioan, zuzenketan eta interpretazioan)

C maila: Psikologian, Psikopedagogian, Psikiatrian edo antzeko arloan gradua edo lizentziatua izatea, testaren erabilerarekin harremanduriko arlo batean formakuntza eta entrenamendu formala ebaluazio klinikoan (aplikazioan, zuzenketan eta interpretazioan); testen teoriari buruzko ezagutzak, metodo estatistikoaren ezagutzak eta diagnosi klinikoan esperientzia profesionala.

Diagnosisan trebatzen joateko doaneko ikastaroak eta autoikasketarako webguneak

Zenbait argitaletxek, fundaziok, unibertsitatek eta webgunek onlineko formakuntza eskaintzen dute doan (diagnosis, esku hartzea, eskola...). Batzuetan soilik informazioa lortzen duzue eta beste batzuetan intsignia

digitalak lor ditzakezue (adibidez *MOOC* ikastaroetan). Argitaletxe batzuk grabatutako webinarrek eskaintzen dituzte (historikoak) eta datozen webinarren egutegia jartzen dute, inskribatuz gero txatean parte hartu ahal izateko. Begiratu itzazue hurrengo hilabeteetan izango direnak (ikus 8. taula).

8. taula. Onlineko formakuntza eskaintzen duten argitaletxe, zentro eta/edo fundazioak

ARGITALETXEAK, ZENTROAK, FUNDAZIOAK	WEBGUNEAK
<i>Pearson</i>	https://www.pearsonclinical.es/formacion
<i>Tea ediciones</i>	http://web.teaediciones.com/Webinar-TEA.aspx
ScolarTIC Fundación Telefónica-rena	https://educared.fundaciontelefonica.com.pe/actualidad/scolartic-cursos-gratuitos-online/
Miríada X Telefónica Educación Digitalen plataforma iberamerikarra	-Hemen kurtso guztiak: https://miriadax.net/
CREENA zentroaren (Centro de Recursos Educativos Específicos de Navarra)	http://creena.educacion.navarra.es/moodle/
Ikasgela birtuala	-Hemen erregistratzeko: http://creena.educacion.navarra.es/moodle/login/index.php -Begiratu adibidez Laguntza Lehen Hezkuntzan: http://creena.educacion.navarra.es/moodle/course/view.php?id=9 -Begiratu hemen adimen emozionala eta inklusioa (gida...): http://creena.educacion.navarra.es/moodle/course/view.php?id=51

8. taularen jarraipena

ARGITALETXEAK, ZENTROAK, FUNDAZIOAK	WEBGUNEAK
European Schoolnet Network bat da, Europar Batasuneko 34 Ministeritza	https://www.europeanschoolnetacademy.eu/courses http://www.eun.org/news FAQ: https://www.europeanschoolnetacademy.eu/faq
ADHD Takeda bio-farmazeutikak garatutako hezkuntza plataforma	https://adhd-institute.com/meetings-events/ https://adhd-institute.com/burdenelearn/story_html5.html

2.7. Jarraibide deontologikoak

Puntu honetan, batetik, Hezkuntza Orientazioan zaindu behar diren printzipio deontologikoak ikusiko ditugu; bestetik, Kataluniako Pedagogoen Elkarteak finkatuta dituen printzipioak ikusiko ditugu. Gero, konfidentzialtasuna definituko da eta ondoren, konfidentzialtasunaren praktika onei buruz jardungo dugu, bi eremutan, eskolan eta gizarte-zerbitzuetan. Azkenik, esku hartze baten aurretik eman beharreko informazioari eta baimen informatuari buruz hitz egingo da.

Hezkuntza Orientazioaren jardunbide deontologikoak

Hezkuntza Orientazioaren jardunbide deontologikoak COPOEren dokumentuan ageri dira [19]. Dokumentuaren arabera, Hezkuntza orientazioko profesionalak zein dira? Orientazio saileko taldeak eta hezkuntza formaleko/ ez formaleko hezkuntza testuinguruetan dabilzan pertsonak: irakasle zereginetan dabilzanak, ikuskaritzakoak, zuzendaritza taldeak, planifikazio-ebaluazio-tutoretza-orientazio-laguntza psiko-pedagogikoa zereginetan dabilzanak, e.a. Hitz gutxitan, hezkuntzaren prozesuen kalitatea ziurtatu nahi duten profesional guztiak. Azken batean, printzipio deontologikoetan jasotzen dira lanbide zehatz batek gizarteari egiten dizkion ekarpenak eta lanbide horretakoek gizartearekiko dituzten konpromisoak. Hezkuntza-orientazioan hauek lirateke printzipio deontologikoak, COPOEren dokumentuaren arabera:

a. Funtsezko eskubideen errespetuaren printzipioa: Nazio Batuen Erakundearen Deklarazio Unibertsalaren markoaren eta bertan idatzita dauden giza eskubideen arabera jardun behar dute hezkuntza-orientazioko profesionalak.

- b. Konfidentzialtasunaren printzipioa: Hezkuntza komunitateko kideei buruz lortu den informazioari dagokionez, sekretu profesionala gorde behar da. Informazio hori batzuetan zuzenean lortu izan da eta beste batzuetan, modu ez zuzenean lortu da. Sekretu profesionala gordetzea saihestu ezin den betebeharra da hezkuntza-orientazioko profesionalen artean.
- c. Formakuntzaren eta eguneratzearen printzipioa: Etengabeko formakuntzan jardutea, betebeharra da hezkuntza-orientazioko profesionalen artean. Izan ere, eguneratuta egon behar da hezkuntza joera berriei buruz, orientazioko praktika onei buruz, teknologiako berrikuntzei buruz, hezkuntzako araudiari buruz, e.a. eta gainera, araudiak bete egin behar izaten dira.
- d. Zorroztasunaren eta gardentasunaren printzipioa: Hezkuntza-orientazioko profesionalak ebidentzia zientifikoetan oinarritutako erabakiak hartuko dituzte eta beste lankide batzuk kontrastatu ditzaketen datuak erabiliko dituzte. Garrantzitsua da aipatzea egiten dituzten esku hartzeak erregistratu egin behar direla, hots, idatziz jarri behar direla; argi izan behar da baita, lortzen den informazioa ez dela pertsona zehatz baten propietatea baizik eta profesional bezala okupatzen duen lanpostuarena.
- g. Koherentzia etikoaren eta pertsonalaren printzipioa: Zenbait gaitasun eta jarrera pertsonal zehatz izan behar dira hezkuntza-orientazioan jarduteko: heldutasuna, erantzukizuna, buru-osasuna, oreka emozionala, e.a. Oso garrantzitsua izango da jarduteko modu irekia eta malgua izatea, ezbeharrak gainditu ahal izateko edo egoera zailetan baikortasunari eutsi ahal izateko. Arreta jarri behar da baita bizitza pertsonaleko egoera problematikoak lanera ez eramaten (eta alderantziz), osasun mentala izateko eta esku hartze eraginkorrak gauzatzeko.

Kataluniako Pedagogoen Elkartearen jarraibide deontologikoak

Bestalde, Kataluniako Pedagogoen Elkargoak [20] jarraibide deontologikoak zehaztu ditu Pedagogoen lanbideari dagokionez. Sei arlotan daude antolatuta pedagogoen jarraibide deontologikoak; edo beste modu batera esanda, pedagogoen betebeharrak ageri dira sei arlo hauekiko. Printzipioak, lanbidea, pertsonak, profesionalak, erakundeak eta gizarteak (27 betebeharrak):

PRINTZIPIOEKIKO BETEBEHARRAK. Pedagogiaren profesionalak bere egiten dituzte printzipio hauek: 01. Printzipio demokratikoak 02. Errespetu aktiboa 03. Erantzukizuna 04. Konfidentzialtasuna 05. Kontzientzia-objekzioa.

LANBIDEAREKIKO BETEBEHARRAK. Pedagogiaren profesionalak honetara konprometitzen dira: 06. Oinarri zientifikoekin ekitera 07. Ekintza profesionalaren autonomia mantentzera 08. Ekintza pedagogikoaren azken helburua garapenean eta hezkuntzan ekarpenak egitea dela kontuan izatea (pertsonetan, taldeetan, komunitatean) 09. Ekintza profesionalak dagozkion tarifen arabera egitea. 10. Txostenak egiterakoan egian oinarritzea eta konfidentzialtasuna errespetatzea.

PERTSONEKIKO BETEBEHARRAK. Pedagogiaren profesionalak ondorengo defendatzen dute: 11. Pertsona bakoitzaren balioa, dignitatea eta errespetua 12. Ekintza pedagogikoa edo psikopedagogikoa pertsonen, familien,

komunitateari. e.a. 13. Artatu diren pertsonak informatzea (euren eskubideei buruz, aukerei buruz, oztopoei buruz, betebeharrei buruz, e.a.) 14. Pertsonen baimenarekin ekitea 15. Sufrimendua dagoenean babesa ematea eta komunikatzea.

BETEBEHAR PROFESIONALAK. Pedagogiaren profesional bezala akreditatzeak eta beste profesional batzuekin jarduteak, konpromezuak suposatzen ditu: 16. Beste lankideekin berdintasuneko harremana izateko konpromezua 17. Ezagutza zientifikoak eta profesionalak partekatzeko konpromezua 18. Pertsonaren intimitateari eutsiz informazioa gardentasunez partekatzeko konpromezua 19. Jardunbide ezegokia egon bada elkargoari laguntza eskatzearen konpromezua 20. Beste profesionalen laguntza eskatu behar bada erabiltzailearen baimena izatea 21. Txostena nork egin duen argi uztea, erabili den oinarri teknikoak ere bai eta besteenak diren iturrien erreferentziak jartzearen konpromezua.

ERAKUNDEEKIKO BETEBEHARRAK. Enpresetan, erakundeetan edo entitateetan lan egiten duten pedagogiaren profesionalak hauexek bete behar dituzte: 22. Elkarrearen/erakundearen arauak errespetatzea 23. Eraginkortasun gorenarekin jardutea, kode deontologikoa kontuan hartuz 24. Kideekin giza harremanak eta atseginak diren harremanak ezartzea 25. Profil profesionalaren etengabeko berrikuspena egitea.

GIZARTEAREKIKO BETEBEHARRAK. Hauek dira betebeharrak: 26. Eragile sozio-hezitzaileek eta kulturalak funtzio hobea izaten laguntzea 27. Ikerketaren dimentsioa kontuan izanik lanbidean aritzea 28. Pedagogoarenean eta psikopedagogoarenean irudi soziala zabaltzea.

Konfidentzialtasuna gizarte zerbitzuetan eta eskoletan

Konfidentzialtasuna eskubide bat da, pertsona baten datu pertsonalak ezagutzen dituztenek, datu hauek ez erabiltzeko eta zabaltzeko eskubidea da, Bertrán et al.en arabera [21]. Konfidentzialtasuna garrantzitsua da hainbat arlotan, adibidez, gizarte zerbitzuetan eta eskoletan [22]. Gizarte zerbitzuetan konfidentzialtasun mailak adostu egiten dira eta 37. orrian haxe esaten da hitzez hitz: 'Zerbitzuetan eta esku hartzeko taldeetan, komenigarria litzateke informazioaren konfidentzialtasun mailak adostea eta maila bakoitzerako sarbidea nork izan dezakeen zehaztea, profesional bakoitzak esku hartzeko behar duen informazioa bakarrik parteka daitekeela kontuan hartuta'.

Eskoletan, *Fevas-Plena Inclusión Euskadik* finkatu izan ditu zenbait praktika on konfidentzialtasunari eta eskolari dagokionez. *Fevas* elkarteak, garapenaren urritasuna duten pertsonen eta beraien familiek osotzen dute eta euren eskubideen alde lan egiten dute [21]. Gidan esaten denez, eskolan ere konfidentzialtasun taldeak zehaztea garrantzitsua da eta badira zaintzea komeni diren zenbait praktika on konfidentzialtasunerako; hona hemen, zerrendatuta eta pixka bat azalduta.

a. Konfidentzialtasunaren oinarriak argi izatea: duintasunaren balioa (helburu bat lortzeko inor ez da tresna bezala tratatu behar), autonomia printzipioa (pertsona bakoitzak du eskubidea berari buruz eman duen informazioaren hedadura zehazteko) eta gaizki ez egitearen printzipioa.

- b. Informazioaren kudeaketa egokia egitea: argitalpenean aipatzen denez, ez dira nahasi behar 'datuak ematea' eta 'epaiak egitea', ikastetxetik ez dira atera behar dokumentu sentikorrak, e.a.
- c. Espediente akademikoetan dagoen informazioa zaindu beharra dago.
- d. Ikastetxean konfidentzialtasun politiken diseinua egitea eta protokoloak zehaztea komeni da
- e. Familiekin konfiantzazko harremanak lantzea komeni da
- f. Tutoretzetan konfidentzialtasuna babestu beharra dago
- g. Informazio guztia ez da islatu behar tutoretza-fitxetan. Informazioa jasotzen duen pertsonak, egoera zehatz batzuetan, ez lituzke informazioaren zehaztasun guztiak idatzi beharko, oroimenean gordetzea komenigarriagoa izan daiteke

Fevas elkarteak informazio interesgarria du gai honen inguruan. Ikusi Hezkuntzako beste gida batzuk [24] eta *Irakurketa errazeko* gidak [25].

Esku hartze baten aurretik eman beharreko informazioa eta baimen informatua

Bizkaiko Foru Aldundiaren argitalpenaren arabera [22], informazioa berebiziko elementua da pertsona baten erabakia autonomoa izan dadin eta beraz, erabaki horren gaineko erantzukizuna har dezan eta guk ere erantzukizun hori eska diezaiozun. Pertsona batek erabakiak modu autonomoan eta arduratsuan hartu ahal izateko, lehenik eta behin, pertsona horrek bere egoera zein den eta bere gaitasunak, beharrizanak eta aukerak zein diren jakin behar du. Egoera horren berri izan gabe, pertsonak ezingo du parte hartu erabakitzerakoan eta ezingo du erabaki horien erantzule izan. Informazioa ematea funtsezko prozesua da esku hartze sozial guztietan. Prozesua konplexua da, datuak emateaz haratago doana, helburua pertsonak gaitzea eta haien bizi-kalitatea hobetzeko laguntza ematea baita. Hemen hitzez hitz:

Informazio orok eta informazio falta orok ondorioak ditu bizitza pertsonalean. Ondorio horiek ez dira beti onuradunak izaten pertsonentzat, pertsona horren egoera, informazioa ematen den testuingurua eta bidea, momentua, modua eta jakinarazi beharreko edukia bera kontuan hartzen ez badira. Informazioa erabiltzaile ororen eskubidea da eta hala dio erreferentziako legeriak. Baina horrez gain, informazioa ematea esku hartzea da, pertsonaren eta profesionalaren artean konfiantzazko eta erantzukizuneko harremana sortu nahi delako. (29. orria)

Idatziz ala ahoz, zer izaten da hobe? Begiratu zer esaten den:

Pertsonak informazioa idatziz ere edukitzea komeni da, batez ere ostean erabaki bat hartzeko bada. Idatzizko informazioak

profesionalari landu beharreko puntu guztiak zeintzuk diren gogorarazteaz gain, erabiltzaileari beste baldintza batzuetan irakurtzea eta hausnartzea ahalbidetzen dio, antsietate gutxiagorekin. Irizpide orokor modura, informazioa emateak arriskuak izan ditzakeen edo erabiltzailearen eskubideak edo bizi-kalitatea muga ditzakeen esku hartze baterako baimena emateko prozesu baten parte bada, bi bideak erabiltzea komeni da; hala, pertsonari informazioa ahoz eman ostean, idatziz ere emango zaio, ostean berrikusi ahal izateko. Informazioa ez da profesionalen nahiak asetzeko helburu hutsarekin erabili behar, ezta programak betetzeko soilik. Ez da hertsatzeko ere erabili behar, erabiltzailea erabaki jakin batzuk hartzera behartzeko, alegia. Horren ordez, pertsonaren autonomia informatiboari eta, beraz, bere autonomia erabakitzaileari mesede egiteko erabili behar da (30. orria)

Bizkaiko Foru Aldundiko argitalpenaren arabera [22] salbuespenak egon daitezke informazioa ematerakoan (38. orrian begiratu). 3 kasu dira aipagarriak: Pertsonak informaziorik jaso nahi ez duenean, informazioak min egin dezakeenean, pertsonak informazioa ulertzen ez duenean eta hirugarren pertsonen informazio konfidentziala inplikaturik dagoenean.

Baimen informatua profesionalaren eta erabiltzailearen arteko deliberazio prozesua da, laguntza-harremanaren testuinguruan ematen dena. Deliberazio prozesu horren helburua, pertsonarekin edo pertsona taldearekin gauzatu beharreko jarduketak edo esku hartzeak zehaztea izaten da eta baita pertsona horien baimena lortzea (47. orr.). Printzipioz, pertsona baten eremu pribatua esku hartu behar dugunean, informazioa eman behar zaio eta hark baimena eman behar du. Hala ez denean, ez gara pertsona horren bizitza pribatua aldatzeko baimenduta egongo eta ezingo dugu esku hartu (49. orr.). Zenbait salbuespen badira, hala nola III. atalean biltzen direnak.

Esku-hartze sozial baterako baimena ahoz ematea da arau orokorra. Idatziz jasotzea eta historia sozio-pertsonalean edo sozio-sanitarioan aparteko dokumentu batean biltzea salbuespena litzateke. (...) Era berean, idatziz jaso behar da irakaskuntza- edo ikerketa-proiektuetarako edo beste alor edo profesional batzuei datu edo informazio konfidentziala emateko baimena (51. orr.).

Hona hemen informazioa nola egon behar den baimen informatuaren txostenean (103. orrian eredu bat dago, gizarte zerbitzuetakoa):

Baimen informatuaren dokumentuak hartzaileengan pentsatuz idatzi behar dira eta ez defentsarako helburu hutsarekin, hartzaileak informazioa guztia ulertu behar baitu. Dokumentuan bildu beharreko informazioa ez da gehiegizkoa izan behar, nahikoa baizik (egokia), erabiltzaileak baimenduko duen ekintzaren edo esku-hartzearen irismena imajina dezan. Aspektu garrantzitsu eta generikoei buruzkoa izan behar da eta labor eta hizkera ulergarrian idatzita egon behar da, erabiltzaile guztiek ulertu ahal izateko. Beharrezkoa bada, "irakurketa errazaren" irizpide eta orientazioak erabili beharko dira eta protokolizatuz gero, informazioaren hartzaileak diren pertsonen egoera eta ezaugarriak ezagutzen dituzten profesionalak egin beharko dituzte (51. orr.).

Hortaz, hartzailearengan edo irakurlearengan pentsatzen bada, gomendagarria da baimen informatua *irakurketa errazaren* (IE) formatuan idaztea eta mesedegarria izan daiteke baita piktogramekin egitea. [26] dokumentuan duzue ingelesezko baimen informatu bat IEn eta piktogramekin, *Easyreading* proiektutik sorturikoak. [27] Ministerioaren argitalpeneko 37. orrian duzue IEn eginiko baimen informatuko adibide bat gaztelaniaz. Argitalpen horretan IE formatoan ageri dira (29. orritik aurrera) eskoletan asko erabiltzen diren gurasoentzako eskutitzak, ikastetxearen funtzionamendu-arauak, etxean ikasteko aholkuak, e.a.

2.8. Erreferentzia bibliografikoak

- [1] HERVÁS, R.M. Conceptualización del diagnóstico pedagógico. Murciako Unibertsitateko wikia [online]. [Kontsulta: 2022-02-08]. Eskuragarri: <https://labur.eus/RHJKD>
- [2] GARCÍA, N. El diagnóstico en las actuales titulaciones de las Facultades de Educación. *Revista de Investigación Educativa*, 2001, 19 zkia. 2, 415-431
- [3] MOLLÁ, R.M. Propuesta de un modelo de diagnóstico en educación. *Bordón*, 2007, 59 zkia.4, 611-626
- [4] AMAYA, R. *Diagnóstico pedagógico. Fundamentos teóricos*. Oviedo: Universidad de Oviedo, 1993.
- [5] GALVE, J.L. *Evaluación psicopedagógica de las dificultades de aprendizaje*. Madrid: Cepe, 2020.
- [6] CREENA [online]. [Kontsulta: 2022-02-08]. Eskuragarri: <https://labur.eus/MqI4F>
- [7] ORIENTASARE [online]. [Kontsulta: 2022-02-08]. Eskuragarri: <https://sites.google.com/site/orientasare/ebaluazio-psikopedagogikoa>
- [8] MOLLÁ, R.M. *Diagnóstico pedagógico. Un modelo para la intervención pedagógica*. Bartzelona: Ariel Educación, 2001
- [9] BAUSELA, E. Modelos de orientación e intervención psicopedagógica: modelo de intervención por servicios. *Revista Ibero-Americana de Educación*, 2004, 34 zkia.1, 1-13. Eskuragarri: <https://rieoei.org/RIE/article/view/2950>
- [10] BERMUDEZ, R. ETA GARCÍA, E. La adaptación de los formatos tecnológicos en la evaluación y la intervención psicopedagógica. *Educación y Orientación*, 2018, 79-81. Eskuragarri: https://issuu.com/copoe.org/docs/educar-orientar_n9_noviembre2018
- [11] ACOSTA, V. ETA MORENO, A.M. Guía de actuaciones educativas en el ámbito de la comunicación y el lenguaje' [online]. La Lagunako Unibertsitatea, 2018 [Kontsulta: 2022-02-013].

Eskuragarri:

<https://creena.educacion.navarra.es/web/bvirtual/2018/10/24/guia-de-actuaciones-educativas-en-el-ambito-de-la-comunicacion-y-el-lenguaje/>

[12] UNIVERSITAT OBERTA. M2 Técnicas, estrategias y procedimientos de recogida de información [online]. [Kontsulta: 2022-02-09]. Eskuragarri: <https://www.studocu.com/en/document/universitat-oberta-de-catalunya/evaluacion-psicologica/summaries/evaluacion-ps-m2-tecnicas-estrategias-y-procedimientos-de-recogida-de-informacion/3598375/view>

[13] CARDONA, M. C., CHINER, E. ETA LATTUR A. *Diagnóstico psicopedagógico: conceptos básicos y aplicaciones*. Editorial Club Universitario, 2010.

[14] PAINO, S. Evaluación psicológica [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri: http://www.uhu.es/susana_paino/

[15] LAZARO, A.J. Procedimientos y técnicas del diagnóstico en educación. [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri: <https://biblioteca.udgvirtual.udg.mx/jspui/handle/123456789/2709>

[16] ATTENTION KIDS AULA [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri: <https://nesplora.com/producto/attention-kids-aula/>

[17] CABRERO, J. ETA RICHART, M. Metodología de la investigación [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri: http://www.aniorte-nic.net/apunt_metod_investigac4_8.htm

[18] Pearson [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri: <https://www.pearsonclinical.es/i-d>

[19] COPOE. Código deontológico de la orientación en España [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri: <https://www.copoe.org/materiales-de-copoe-para-orientar/item/n-00-codigo-deontologico-de-la-orientacion-educativa-en-espana>

[20] KATALUNIAKO PEDAGOGOEN ELKARGOEA [online]. [Kontsulta: 2022-02-08]. Eskuragarri: <https://www.pedagogs.cat/reg/es/1769>

[21] BERTRÁN, J.M. *ET AL*. Guías de ética en la práctica médica [online]. [Kontsulta: 2022-02-08]. Eskuragarri:

https://www.cgcom.es/sites/default/files/guia_confidencialidad.pdf

[22] BIZKAIKO FORU ALDUNDIA [online]. [Kontsulta: 2022-02-13].

Eskuragarri: <https://labur.eus/uWwUt>

[23] FEVAS-PLENA INCLUSIÓN EUSKADI. Egin bat erronkarekin [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri: https://fevas.org/eu/?wpfb_dl=155

[24] FEVAS. Hezkuntzako gidak [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri: <https://fevas.org/eu/guias>

[25] FEVAS. Irakurketa errazeko gidak [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri: <https://fevas.org/eu/guias-fevas-en-lectural-facil>

[26] EASYREADING [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri:
https://www.easyreading.eu/wp-content/uploads/2020/07/Informed-consent-pictorial-support_en.pdf

[27] MINISTERIO DE EDUCACIÓN. Lectura fácil [online]. [Kontsulta: 2022-02-13]. Eskuragarri:
https://sede.zitaeducacion.gob.es/publiventa/descarga.action?f_codigo_agc=16917

IRUDIAK FREEPIK.ES webgunetik hartuta:

1. Irakasleena: https://www.freepik.es/vector-gratis/coleccion-personajes-docentes_7766321.htm#query=profesores&position=2&from_view=search
2. Profesionalak: https://www.freepik.es/vector-gratis/icono-comunicacion-plana_4167276.htm#query=profesional&position=7&from_view=search
3. Familia: https://www.freepik.es/vector-gratis/coleccion-familiar-dia-orgullo-dibujos-animados_13529870.htm#query=familia&position=0&from_view=search